

Из члана 522. Закона о удруженом раду произлази да инокосни пословодни орган, односно председник колективног пословодног органа не може остваривати судску заштиту (1) против одлуке радничког савета о разрешењу од дужности.

Чланом 104. став 5. Устава СФРЈ утврђено је да се законом одређује под којим се условима пословодни орган може разрешити од дужности и пре истека времена на које је именован. Из те уставне одредбе произлази, по мишљењу Уставног суда Југославије, не само да пословодни орган, под условима утврђеним законом, може бити разрешен дужности и пре истека времена на које је именован, већ и то да се законом уређују и последице разрешавања дужности. Стога је прописивање да инокосни пословодни орган који је разрешен дужности, пред судом удруженог рада може остваривати само захтев за накнаду штете у складу са Уставом СФРЈ. Таквим решењем се не доводи у питање остваривање уставног права на судску заштиту. Функција пословодног органа остварује се на основу мандата који њеном носиоцу поверава раднички савет. Последице таквог односа могу се уређивати на начин утврђен чланом 522. Закона о удруженом раду. То што разрешени пословодни орган може захтевати само накнаду штете, а не и оцењивање законитости одлуке о разрешењу дужности, није повреда уставног права на судску заштиту против појединачних одлука. То тим пре што, ни у том случају, није искључена судска заштита, с обзиром на право на накнаду штете због неправилног разрешења. Осим тога, ваља имати у виду да носилац пословодне функције који је разрешен дужности остаје у радном односу и да се, према томе, разрешењем дужности не доводи у питање радни однос лица коме је престала та функција.

У складу са изложеним, Уставни суд Југославије није прихватио став иницијативе да је овде реч о повреди уставног права на судску заштиту, па је одбио захтев за покретање поступка за оцењивање уставности оспореног прописа.

(Решење УСЈ, У бр. 237/86,
од 9. децембра 1986)

Припремио *Борђе Бурковић*

ОДЛУКЕ САВЕЗНОГ СУДА

КАРАКТЕР АКТА ФЕДЕРАЦИЈЕ О РАТИФИКАЦИЈИ МЕЂУНАРОДНОГ УГОВОРА КОЈИМ СЕ СТВАРАЈУ ОБАВЕЗЕ ЗА РЕПУБЛИКЕ И АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ

Решењем Републичког комитета за образовање и физичку културу СР Србије укинута је по праву надзора одлука Шумарског факултета у Београду — ООУР Института за шумарство којом је нострификована диплома И. К., стечена на Главној школи сеоског gospodarства Пољопривредне академије у Варшави — Одсек за хортикултуру, као одговарајућа диплома степена доктора наука.

Решавајући у управном спору по тужби И. К. против поменутог решења Републичког комитета за образовање и физичку културу СР Србије, у којој се предлаже да се поменуто решење поништи, Врховни суд Србије је својом пресудом У 688/85 од 6. новембра 1985. године тужбу одбио, наставши да је тужени орган у оспореном решењу правилно оценио да је предметном одлуком Шумарског факултета повре-

(1) Судови удруженог рада, иначе, не допуштају такве захтеве, већ само захтев за накнаду штете, а захтев за оцењивање законитости одлуке о разрешењу — одбацују као недозвољен.

бен материјални закон и то члан 6. Закона о нострификацији и еквиваленцији школских сведочанстава стечених у иностранству („Службени гласник СР Србије“, број 50/73 и 23/80). Прихватајући у потпуности разлоге побиијаног решења, Врховни суд Србије је у образложењу своје пресуде још додао да је у Споразуму између владе СФР Југославије и владе НР Пољске о узајамном признавању равноправности школских сведочанстава и високошколских диплома стечених у двама државама („Службени лист СФРЈ“, број 11/79), у напомени прилога наведено да дипломи о завршеним студијама за високошколско образовање стечено у СФР Југославији одговора у НР Пољској диплома магистра или магистра инжењера одговарајуће струке и смера, чиме је, такође, доведена у питање основаност нострификације стеченог доктората у НР Пољској са одговарајућим докторатом у нашој земљи.

Позивајући се на чл. 20, 45. и 46. Закона о управном поступку И. К. је поднела Савезном суду захтев за ванредно преиспитивање судске одлуке, односно поменуће пресуде Врховног суда Србије, сматрајући да је њом учињена повреда савезног закона.

Својим решењем Уисс број 65/86 од 5. марта 1986. године, Савезни суд је захтев одбацио. У образложењу свог решења Савезни суд наводи да се према члану 20. Закона о управним споровима („Службени лист СФРЈ“, број 4/77) против правноснажних одлука судова у републикама, аутономних покрајина и Врховног војног суда, донесених у управном спору, може поднети захтев Савезном суду за ванредно преиспитивање судске одлуке због повреде савезног закона, односно другог савезног прописа или општег акта, или због повреде савезног прописа о поступку која је могла бити од утицаја на решење ствари а у питању је примена савезних прописа. То значи да се овакав захтев не може поднети Савезном суду због повреде републичког, односно покрајинског закона, другог прописа или општег акта, а не може се поднети ни због повреде савезног прописа о поступку када се ради о примени републичког, односно покрајинског прописа.

С обзиром да се у конкретном случају ради о захтеву поднетом против судске одлуке којом је оцењена законитост оспореног решења донетог у примени републичког Закона о нострификацији и еквиваленцији сведочанстава стечених у иностранству („Службени гласник СРС“, број 50/73 и 23/80), Савезни суд је захтев одбацио. Уређивање материје васпитања и образовања, наводи се поред осталог, у образложењу решења Савезног суда, спада у искључиву надлежност републике и аутономних покрајина, па је, самим тим, у њиховој надлежности и спровођење међународних уговора које у тој области закључи, или им приступи, Социјалистичка Федеративна Република Југославија. На основу чињенице да је у конкретном случају Конвенција за признавање високошколских студија и диплома држава и земаља које припадају европском региону ратификовала Скупштина СФР Југославије законом, не може се изводити закључак да се одредбе ове конвенције имају сматрати да како се истиче у поднетом захтеву за ванредно преиспитивање судске одлуке, „представљају саставни део“ савезног законодавства. По Уставу СФРЈ (члан 281) и уставима република и аутономних покрајина, уређивање материје образовања и васпитања спада у надлежност република и аутономних покрајина, а према члану 33. став 2. Закона о закључивању и извршавању међународних уговора („Службени лист СФРЈ“, бр. 55/78 и др.), међународне уговоре којима се стварају обавезе за републике и аутономне покрајине, извршавају надлежни органи република, односно аутономних покрајина на које се те обавезе односе, у конкретном случају, доношењем својих закона о нострификацији и еквиваленцији сведочанстава стечених у иностранству. На тај начин одредбе ратификоване конвенције постају саставни део републичког, односно покрајинског законодавства, а не законодавства федерације. Према томе, у овом случају, закон федерације има карактер акта о ратификацији односно међународног уговора, а не савезног прописа којим федерација на основу члана 281. Устава СФРЈ уређује односе из своје надлежности. Стога је Савезни суд, полазећи од одредаба члана 48. став 1. Закона о управним споровима захтев одбацио као недопуштен.

ОДГОВОРНОСТ ПРОИЗВОБАЧА ЗА ИСПРАВНО ФУНКЦИОНИСАЊЕ СТВАРИ И ЗАМЕНА АУТОМОБИЛА У ГАРАНТНОМ РОКУ

Тужилац је 25. децембра 1980. године купио путничко моторно возило које је произвео тужени. Убрзо после тога, 16. јануара 1981. године, управљајући својим аутомобилом, тужилац је на ауто-путу, код Врчина, доживео саобраћајну незгоду. Према утврђеном чињеничном стању саобраћајна незгода је проузрокована пуцањем унутрашње леве задње гуме која није била технички исправна.

С обзиром да је до саобраћајне незгоде дошло у гарантном року, тужилац се обратио произвоачу са захтевом да му купљено моторно возило, које је у претрпљеном удесу знатно оштећено, замени за друго возило. Пошто је произвоач одбио његов захтев, тужилац је поднео тужбу надлежном првостепеном суду.

Полазећи од утврђења да се саобраћајна незгода у којој је тужиоцево возило оштећено догодила у оквиру гарантног рока, у току којег произвоач гарантује купцу исправно функционисање ствари, и да је до саобраћајне незгоде дошло услед фабричке грешке на унутрашњој гуми, првостепени суд је стао на становиште да нису испуњени услови из члана 501. став 1. Закона о облигационим односима за замену оштећеног аутомобила, већ да тужилац од туженог, као произвоача који је одговоран по основу гаранције, може само тражити да му уместо неисправне гуме преда другу гуму која исправно функционише. Што се тиче осталих оштећења на аутомобилу која се могу отклонити заменом и поправком оштећених делова, чија је оштећења и висину штете утврдио вештак у поступку обезбеђења доказа, по схватању првостепеног суда, тужилац може по општим правилима о накнади штете, одговарајућу накнаду да захтева од произвоача или продавца оштећеног аутомобила.

Прихватајући утврђено чињенично стање, другостепени суд је, такође, нашао да се не ради о функционалном недостатку који може да води замени ствари у смислу члана 501. став 1. Закона о облигационим односима, већ да се ради о скривеној мани на гуми. Та скривена мана, у овом случају, не може водити замени купљене ствари већ само њеног дела због којег се купљена ствар не може користити, с обзиром да гаранција за исправно функционисање аутомобила не искључује, по схватању другостепеног суда, примену одредбе члана 478. Закона о облигационим односима, о одговорности продавца за материјалне недостатке ствари.

Против пресуда првостепеног и другостепеног суда подигао је захтев за заштиту законитости савезни јавни тужилац, наводећи да су ове пресуде засноване на погрешној примени одредбе члана 501. став 1. Закона о облигационим односима, са предлогом да Савезни суд поништи пресуде преиначи, тако што ће усвојити тужбени захтев.

По разматрању списка предмета, захтева за заштиту законитости и одговора на захтев, Савезни суд је нашао да је захтев за заштиту законитости основан, па је својом пресудом Гзс 44/85 од 5. децембра 1985. године укинуо пресуде другостепеног и првостепеног суда и предмет вратио првостепеном суду на поновно суђење.

У образложењу своје пресуде, Савезни суд је, између осталог, истакао да се за сада не може прихватити становиште другостепеног и првостепеног суда да нема законског основа да тужилац тражи замену оштећеног аутомобила које се становиште заснива искључиво на примени одредбе члана 501. став 1. Закона о облигационим односима. Правилан је став нижестепених судова да је према наведеној одредби основно право купца да по основу гарантног листа од продавца, односно произвоача, захтева оправку ствари, па тек, уколико ствар у разумном року није оправљена, може захтевати да му се уместо ње преда ствар која исправно функционише. Међутим, купац не губи право на замену ствари само због тога што претходно није захтевао оправку. Битно је да ли се неисправност може отклонити оправком тако да ствар у потпуности исправно функционише.

У овом случају, међутим, ваља имати у виду и одредбу члана 179. став 1. Закона о облигационим односима према којој произвођач по основу објективне одговорности одговара за штету насталу због недостатка ствари, који недостатак представља опасност штете за лица и ствари. Такву опасност због неисправности унутрашње гуме, несумњиво је представљало спорно моторно возило, а тужени се у смислу наведеног прописа у односу на купца, сматра произвођачем тога аутомобила, независно од тога ко је неисправну гуму произвео, јер је он ту гуму уградио у аутомобил и аутомобил ставио у промет. Према одредбама члана 185. Закона о облигационим односима, тужилац као оштећено лице има право да захтева успостављање стања какво је било пре него што је штета настала, а то у овом случају подразумева и замену аутомобила, ако се оправком не би могла отклонити сва оштећења настала у саобраћајној незгоди, тако да се одржи његова несмањена употребна и тржишна вредност.

Према одредби члана 186. став 3. Закона о парничном поступку суд није везан за правни основ тужбеног захтева. Стога, нема значаја да ли тужилац свој захтев заснива на члану 501. или на члану 179. Закона о облигационим односима, битно је да се он заснива на истим чињеницама, а суд је дужан да примени одговарајућу норму материјалног права. Како су првостепени и другостепени суд своје одлуке донели примењујући само основ одговорности произвођача из члана 501. Закона о облигационим односима, при чему нису узете у обзир и одредбе члана 179. истог закона, основано се у захтеву за заштиту законитости указује да су побијане пресуде донесене погрешном применом наведених одредаба овог савезног закона.

Из тих разлога је, наводи се у пресуди Савезног суда, захтев савезног јавног тужиоца као основан ваљало уважити, с тим што није могао бити прихваћен предлог захтева да се побијане пресуде преиначе тако да се усвоји тужбени захтев, јер због изнетог правног схватања нижестепених судова у поступку нису испитане и утврђене све чињенице и околности релевантне за доношење одлуке о основаности тужбеног захтева да се штета накнади замена оштећеног возила применом члана 179. Закона о облигационим односима. Стога су побијане пресуде укинуте, да би се у поновном поступку у смислу напред изложеног, испитале и утврдиле све релевантне чињенице и околности, те донела одлука о тужбеном захтеву.

Припремио Александар Лазовић

ОДЛУКЕ УСТАВНОГ СУДА СРБИЈЕ

НАКНАДА ЗА КОРИШЋЕЊЕ ГРАБЕВИНСКОГ ЗЕМЉИШТА

(Посебан вид облигационих односа)

Од стране једног броја грађана иницирано је покретање поступка пред Уставним судом Србије за оцену уставности одредаба члана 4. Закона о изменама и допунама Закона о грађевинском земљишту „Службени гласник СРС“, број 16/83.

Према мишљењу иницијатора наведени члан Закона је неуставан јер уређује и питање облигационих односа, а то није предмет његове регулативе.

Чланом 4. наведеног Закона је измењен члан 47. основног Закона. Ранијом одредбом члана 47. став 2. било је прописано: „Прописом скупштине којим се уводи обавеза плаћања накнаде, одређују се мерила на основу којих се у сваком поједином случају утврђује висина и уговара